

Первоцвіти є єдиним джерелом живлення для багатьох видів комах. Зникнуть первоцвіти – зникне величезна кількість метеликів, бджіл, джмелів, інших комах. Цей ланцюжок неважко продовжити й до самої людини, яка, образно кажучи, рубає гілку, на якій сидить.

Дії щодо незаконного придбання та збуту об'єктів рослинного світу, вчинені щодо об'єктів рослинного світу, які перебували в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, занесених до Червоної книги України, або які охороняються відповідно до міжнародних договорів України, тягнуть за собою накладення штрафу від 1700 до 3655 грн. з конфіскацією об'єктів рослинного світу. За незаконне придбання та збут об'єктів рослинного світу, занесених до Червоної Книги України, статтею 881 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачено накладення штрафу від 510 до 1700 грн. з конфіскацією об'єктів рослинного світу.

Багато людей завдають навколишньому середовищу нищівних ударів, в тому числі і первоцвітам, не тому що цілеспрямовано прагнуть до цього, а просто через свою біоетичну безграмотність. Упродовж останнього десятиліття науковцями були проведені детальні дослідження флори Полтавщини і виявлено чимало нових місцезростань рідкісних видів рослин, в тому числі первоцвітів, які увійшли до складу заповідних територій.

Отже, шляхи реального збереження первоцвітів не складні, але їх втілення цілком залежить від нашої екологічної свідомості: – не руйнувати місце де вони зростають; – не нищити під час квітання; – створювати об'єкти природно-заповідного фонду в місцях масового зростання рідкісних видів; – вирощувати сортові первоцвіти в культурі.

ДО ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ОРНІТОФАУНИ ПУШКАРІВСЬКОЇ БАЛКИ

Штительова О.А.

Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського, м. Полтава

Пушкарівська балка – частина долини річки Вільшана, однієї з малих річок міста Полтава, правої притоки Ворскли. Знаходиться у південно-західній частині міста Полтава. Річка має кілька витоків у верхів'ях ярів, що знаходяться між мікрорайонами Пушкарівка, Рябухи, Юрівка (колишні села, що нині входять до складу міста) та новішими мікрорайонами міської забудови Огнівка, Сади-1 та Сади-2 [1].

Каскад ставків на річці Вільшана сформовано у 50-х роках минулого століття, коли ця територія належала радгоспу імені Шевченка [1]. Тоді у ставках розводили рибу. Нумерація ставків починається з верхів'я річки. До Пушкарівської балки можна віднести ставки № 4 та № 5, які відповідно називають Пушкарівський і Нижній Пушкарівський. Нині стан річки, ставків і прилеглої території досить занедбаний. У ставки зливаються нечистоти, а береги закидані сміттям. Незважаючи на такі складні умови, на воді, у чагарниках і в лісових масивах Пушкарівської балки можна спостерігати

досить різноманітний видовий склад орнітофауни. Найбільша кількість птахів зустрічається на ставку № 4 та навколо нього.

За умови наявності густих чагарникових заростей, широколистяних дерев і заростей рогозу та очерету на воді тут зустрічаються птахи водної, навколоводної, лісової та лучно-степової формацій. Також представлені синантропні види.

Спостереження проводилися автором періодично навесні, влітку і восени протягом 2021 – 2023 рр. Для опрацювання результатів спостережень були використані наступні наукові видання: Бондарець В.І. Атлас птахів України. – Хмельницький, 2020. – 480 с.; Марисова І.В., Талпош В.С. Птахи України. Польовий визначник. – Київ: «Вища школа», 1984. – 183 с.; Загороднюк І. Наземні хребетні України та їх охоронні категорії. – Ужгород, 2004. – 48 с.

Загалом протягом періоду досліджень на території Пушкарівської балки було виявлено та визначено 42 види птахів. З них п'ять видів регіонально рідкісні: норець малий (*Podiceps ruficollis* Pall.), боривітер звичайний (*Cerchneis tinnunculus* L.), чепура велика (*Egretta alba* L.), вівчарик весняний (*Phylloscopus trochilus* L.) [2]

Виявлені 42 види птахів відносяться до наступних рядів: Норцеподібні (2), Лелекоподібні (3), Гусеподібні (1), Соколоподібні (3), Журавлеподібні (2), Сивкоподібні (1), Голубоподібні (2), Зозулеподібні (1), Стрижеподібні (1), Дятлоподібні (2), Горобцеподібні (24)

Ряд Норцеподібні (*Podicipitiformes*)

Родина Норцеві (*Podicipitidae*)

1. Норець малий (*Podiceps ruficollis* Pall.)
2. Норець великий (*Podiceps cristatus* L.)

Ряд Лелекоподібні (*Ciconiiformes*)

Родина Чаплеві (*Ardeidae*)

3. Квак (*Nycticorax nycticorax* L.)
4. Чепура велика (*Egretta alba* L.)
5. Чапля сіра (*Ardea cinerea* L.)

Ряд Гусеподібні (*Anseriformes*)

Родина Качині (*Anatidae*)

6. Крижень (*Anas platyrhynchos* L.)

Ряд Соколоподібні (*Falconiformes*)

Родина Яструбині (*Accipiridae*)

7. Канюк звичайний (*Buteo buteo* L.)
8. Яструб малий (*Accipiter nisus* L.)

Родина Соколині (*Falconidae*)

9. Боривітер звичайний (*Cerchneis tinnunculus* L.)

Ряд Журавлеподібні (*Gruiformes*)

Родина Пастушкові (*Rallidae*)

10. Водяна курочка (*Gallinula chloropus* L.)
11. Лиска (*Fulica atra* L.)

Ряд Сивкоподібні (*Charadriiformes*)

Підряд Мартинові (*Lari*)

Родина мартинові (*Laridae*)

12. Мартин звичайний (*Larus ridibundus* L.)

Ряд Голубоподібні (*Columbiformes*)

Родина Голубині (*Columbidae*)

13. Припутень (*Columba palumbus* L.)

14. Горлиця кільчаста (*Streptopelia decaocto* Frivald.)

Ряд Зозулеподібні (*Cuculiformes*)

Родина Зозулеві (*Cuculidae*)

15. Звичайна зозуля (*Cuculus canorus* L.)

Ряд Стрижеподібні (*Apodiformes*)

Родина Стрижові (*Apodidae*)

16. Стриж чорний (*Apus Apus* L.)

Ряд Дятлоподібні (*Piciformes*)

Родина Дятлові (*Picidae*)

17. Сивий дятел (*Picus canus* Gm.)

18. Великий строкатий дятел (*Dendrocopos major* L.)

Ряд Горобцеподібні (*Passeriformes*)

Родина Ластівкові (*Hirundinidae*)

19. Сільська ластівка (*Hirundo rustica* L.)

20. Міська ластівка (*Delichon urbica* L.)

Родина Дроздові (*Turdidae*)

21. Вільшанка (*Erithacus rubecula* L.)

22. Соловейко синьошийка (*Luscinia svecica* L.)

23. Чекан луговий (*Saxicola rubetra* L.)

Родина Славкові (*Sylviidae*)

24. Кобилочка солов'їна (*Locustella luscinioides* Savi.)

25. Очеретянка велика, або дроздовидна (*Acrocephalus arundinaceus* L.)

26. Славка прудка (*Sylvia curruca* L.)

27. Весняний вівчарик (*Phylloscopus trochilus* L.)

28. Вівчарик-ковалик (*Phylloscopus collybita* Vieill.)

Родина Мухоловкові (*Muscicapidae*)

29. Мухоловка-білошийка (*Ficedula albicollis* Temm.)

Родина Ополовникові (*Aegithalidae*)

30. Довгохвоста синиця (ополовник) (*Aegithalos caudatus* L.)

Родина ремезові (*Remizidae*)

31. Ремез звичайний (*Remiz pendulinus* L.)

Родина синицеві (*Paridae*)

32. Синиця велика (*Parus major* L.)

33. Синиця блакитна (*Parus caeruleus* L.)

Родина Повзикові (*Sittidae*)

34. Повзик (*Sitta europaea* L.)

Родина В'юркові (*Fringillidae*)

35. Щиглик (*Carduelis carduelis* L.)

Родина Ткачикові (*Ploceidae*)

36. Хатній горобець (*Passer domesticus* L.)
37. Польовий горобець (*Passer montanus* L.)

Родина Воронові (*Corvidae*)

38. Сойка (*Garrulus glandarius* L.)
39. Сорока (*Pica pica* L.)
40. Галка (*Corvus monedula* L.)
41. Грак (*Corvus frugilegus* L.)
42. Сіра ворона (*Corvus cornix* L.)

На сьогодні вдалося визначити не всі види, помічені під час спостережень, тому є підстави стверджувати, що подальші дослідження можуть поповнити список орнітофауни Пушкарівської балки.

Ставки в долині річки Вільшана – перспективне місце для збереження і примноження біорізноманіття та облаштування прекрасної рекреаційної зони в межах міста. Однак в їх нинішньому стані ставки і навколишня територія терміново потребують захисту від забруднення небезпечними для всіх живих істот речовинами.

Список використаних джерел

1. Булава Л. Топонімія Полтави (ороніми, гідроніми, дрімоніми). Історико-географічний аналіз. Полтава : Швидкодрук, 2023. 152 с.
2. Перелік видів тварин, які не занесені до червоної книги України, але є рідкісними або такими, що постійно або тимчасово перебувають під загрозою зникнення в природних умовах на території Полтавської області. Затверджено рішенням 18 сесії 4 скликання Полтавської обласної ради від 23 березня 2005 р. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://eko.adm-pl.gov.ua/> (дата звернення: 16.03.2024).